

SVEA HOVRÄTT

Ink 2019 -10- 24

K1. 15:13

YTTRANDE

Datum

2019 -10- 24

Dnr

124-18-4.5

Aktbilaga

88

Svea hovrätt
Avdelning 4
Box 2290
103 17 Stockholm

SVEA HOVRÄTT
040108

INKOM: 2019-10-24
MÅLNR: T 7895-19
AKTBIL: 9

Mål nr T 7895-19; Evald Hellgren ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

Med anledning av hovrättens föreläggande den 19 september 2019 yttrar sig staten enligt följande.

STATENS INSTÄLLNING M.M.

- 1 Staten motsätter sig att tingsrättens dom ändras.
- 2 Staten begär för egen del ersättning för rättegångskostnader i hovrätten med ett belopp som senare kommer att anges.

EVALD HELLGRENS GRUNDER

- 3 Evald Hellgrens har i sitt överklagande till hovrätten under rubriken "Grunderna för talan" anført att han i tingsrätten även gjorde gällande att Naturvårdsverket förfarit oaktsamt genom att fatta ett beslut som varit mer ingripande än vad som varit nödvändigt för att tillgodose de allmänna intressena. Han menar att Naturvårdsverket, i stället för att återkalla de aktuella beslutet, hade kunnat godta de aktuella konstruktionsändringarna inom ramen för det befintliga typgodkännandet, alternativt ersätta den förändrade konstruktionen med ett nytt typgodkännande. Evald Hellgren har i den delen hänvisat till vad som anförts i hans stämningansökan.
- 4 Staten ifrågasätter om inte det som Evald Hellgren nu åberopar utgör en ny omständighet. Den har inte åberopats i tingsrätten. De omständigheter som Evald Hellgren åberopat där framgår av tingsrättens dom. Det bör nämnas att Evald Hellgren i början av rättegången i tingsrätten anförde en mängd olika omständigheter till stöd för sin talan och att han i efterhand preciserade sin talan på det sätt som framgår av domen. Efter att muntlig förberedelse hållits i målet upprättade tingsrätten ett protokoll med en sammanställning där parternas grunder och faktiska omständigheter, så som dessa preciserats under förberedelsen, sammanfattades. Evald Hellgren har varken vid den muntliga förberedelsen eller i sitt yttrande över tingsrättens protokoll från den muntliga förberedelsen gjort gällande att omständigheten åberopades till stöd för talan. Han har inte

heller gjort det efter att parterna fått tillfälle att yttra sig över tingsrättens sammanställning inför huvudförhandling eller vid den genomgång av parternas grunder och omständigheter som under ordförandens ledning hölls i början av huvudförhandlingen.

- 5 Det ska här tilläggas att det inte är tillräckligt att en part i samband med utveckling av sin talan endast nämner eller hänvisar till ett visst förhållande. Parten måste ge klart och otvetydigt uttryck för att omständigheten åberopas till grund för talan (jfr NJA 1980 s. 352, NJA 1996 s. 52 och Högsta domstolens beslut den 18 oktober 2019 i mål nr Ö 1008-19).
- 6 Om hovrätten anser att omständigheten ska tillåtas vill staten få tillfälle att inkomma med ett bemötande av vad Evald Hellgren anfört i den delen.

SKÄL FÖR INSTÄLLNINGEN

- 7 Staten har uppfattat att Evald Hellgren, med undantag för vad som framgår ovan, i hovrätten åberopar samma omständigheter till stöd för talan som i tingsrätten, dvs. de som återges i tingsrättens dom.
- 8 Med den angivna utgångspunkten åberopar staten (med reservation för vad som angetts i p. 3 – 6 ovan) samma grunder och omständigheter som i tingsrätten.
- 9 Tingsrättens slutsatser i målet är enligt staten riktiga. Tingsrättens dom ska således fastställas.
- 10 Vad Evald Hellgren anfört i hovrätten föranleder emellertid följande kommentarer.

Anmärkningar beträffande vad som är ostridigt i målet

- 11 Evald Hellgren har i hovrätten uppgett att det är i målet ostridigt att ”beslutet att återkalla typgodkännandet var felaktigt”. Mot den bakgrunden bör, för tydlighetens skull, följande framhållas.
- 12 Det är ostridigt i målet att kammarrätten upphävde förvaltningsrättens dom och Naturvårdsverkets beslut om återkallelse. Av statens grunder i målet framgår emellertid att staten inte vitsordar att beslutet har varit felaktigt. Staten har i tingsrätten fört en utförlig argumentation i den frågan. Som staten utvecklar nedan räcker det dessutom inte för att en rättstillämpning ska anses vara skadeståndsgrundande att en överinstans tolkar den rättsliga regleringen annorlunda än en underinstans.
- 13 Det finns även anledning att kommentera påståendet om att det är ostridigt att SVA:s utredning avvek från de krav gällande antalet testade individer som ”följde av internationella riktlinjer”. Som staten anfört i tingsrätten och vilket Evald Hellgren inte heller invänt mot omfattade Avtalet om internationella normer för humana fångstmetoder mellan

EU, Kanada och Ryssland (Agreement on international humane trapping standards between the European Community, Canada och the Russian Federation, AIHTS) inte vildsvin som art. Påståendet om att det skulle finnas ett krav avseende antalet testade individer som följde av internationella riktlinjer är därför missvisande.

Evald Hellgrens synpunkter angående tingsrättens prövningsordning och oaktsamhetsbedömning

- 14 Evald Hellgren har argumenterat utförligt kring tingsrättens prövningsordning och oaktsamhetsbedömning. Det finns därför skäl för staten att sammanfatta sina ståndpunkter i denna del och bemöta de övergripande synpunkter angående tingsrättens prövning som Evald Hellgren anfört i sitt överklagande.
- 15 Staten anser att tingsrätten har bedömt förutsättningarna för skadestånd på ett korrekt sätt. Tingsrättens tolkning av gällande rätt vad gäller det allmännas ansvar vid fel och försummelse vid myndighetsutövning är riktig.
- 16 Som tingsrätten anfört är utgångspunkten för bedömningen av statens skadeståndsansvar vid myndighetsutövning, även med beaktande av den praxis som tillkommit på senare tid, att endast uppenbart oriktiga bedömningar är skadeståndsgrundande.
- 17 Prövningen av om oaktsamhet ("fel eller försummelse") föreligger får i regel en mer normativ prägel än vad som gäller för många andra oaktsamhetsbedömningar. Det handlar främst om vad den skadelidande är berättigad att begära avseende myndighetsutövningen och inte om eller i vad mån någon enskild handläggare kan klandras. (Se NJA 2013 s. 842 p. 32.)
- 18 Vid en avvikelse från vad som ska anses vara "objektivt rätt" vid rättstillämpning är det inte tillräckligt för skadeståndsansvar att en överinstans tolkar de rättsliga bestämmelserna annorlunda än en underinstans. Det är inte så att varje avvikelse från vad som genom den rättsliga prövningen slutligt fastställs som "rätt" är skadeståndsgrundande. För att rättstillämpningen ska anses culpös krävs en mer påtaglig avvikelse – en "uppenbart oriktig" tillämpning av den rättsliga regleringen. (Se bl.a. Anderssons analys av rättsfallet NJA 2013 s. 842 i Ersättningsproblem i skadeståndsrätten, 2017, s. 792.)
- 19 Evald Hellgren har i sitt överklagande anfört att tingsrätten inte tillräckligt har beaktat återkallelsebeslutets ingripande karaktär. Han menar att tingsrätten inte har berört den normativa frågan om vad han varit berättigad att begära av myndighetsutövningen vid återkallandet av typgodkännande. Enligt Evald Hellgren har tingsrätten inte gjort någon egentlig helhetsbedömning av rättstillämpningen och att tingsrättens prövning inte heller kan anses ligga i linje med den nyanserade synen på statens

skadeståndsskyldighet som Högsta domstolen har gett uttryck för i rättsfallet NJA 2013 s. 842.

- 20 Av rättsfallet framgår att prövningen av om rättstillämpningen har varit skadeståndsgrundande ska göras efter en helhetsbedömning, där domstolens skyldighet att motivera sina ställningstaganden särskilt ska beaktas och där frånvaron av utredning och motivering kan föranleda att rättstillämpningen kan anses vara uppenbart oriktig. I avgörandet behandlades ett fall där en miljödomstol dömde ut en sanktionsavgift trots att det saknats utredning avseende en undantagsregel som hade omedelbar betydelse för möjligheten att påföra en sådan avgift. Att domstolen dömde i målet utan att det fanns utredning i förening med uteblivna domskäl i den delen medförde att rättstillämpningen ansågs vara skadeståndsgrundande. Av rättsfallet kan slutsatsen dras att frånvaron av utredning och motivering kan föranleda att rättstillämpningen anses vara uppenbart oriktig.
- 21 Rättsfallet ger däremot inte stöd för slutsatsen att det i varje fall där det finns ett beslut av mer eller mindre ingripande karaktär och där en överinstans gör en annan bedömning ska presumeras att underinstansens rättstillämpning var skadeståndsgrundande. Med ett sådant synsätt skulle åtskilliga domar i brottmål anses kunna föranleda skadeståndsskyldighet så snart de ändrats av överinstanserna.
- 22 Det är alltså, även med beaktande av den praxis som tillkommit på senare tid, fortfarande så att förutsättningar för skadeståndsansvar rent faktiskt sällan är uppfyllda när det gäller rättstillämpning och då närmast beroende på rättstillämpningens natur. (Se p. 8 – 9 i justitierådet Johnny Herres särskilda tillägg i rättsfallet NJA 2013 s. 842 med där angivna hänvisningar.)
- 23 Begreppet rättstillämpning omfattar såväl materiella rättsnormer som processuella regler. Vid en tillämpning av konkreta förfarandebestämmelser uppställda i den enskildes rättssäkerhetsintresse kan det ställas upp högre krav på strikt efterlevnad än vid motsvarande tillämpning av abstrakta materiella rättsnormer. Det är av stor betydelse vad för slags regel, norm eller princip som har åsidosatts och vad dess normskydd omfattar och vilka risker en felaktig tillämpning är förenad med. Det har också betydelse om den rättsliga bedömningen avser ett område med klara regler och därmed lätt konstaterbart rättsläge eller ett område där rättsläget är oklart eller där frågorna är vanskliga eller kräver mer eller mindre omfattande skönsmässiga avvägningar (se p. 11 i det särskilda tillägget med där angivna hänvisningar).
- 24 Vad gäller frågan om viken nivå som kan krävas av den aktuella myndighetsutövningen är därför beslutssituationen av betydelse. Utrymmet för att bedöma en rättstillämpning som skadeståndsgrundande är betydligt större vid avvikelser från klara förfaranderegler som är enkla att tillämpa än vid svårare materiella bedömningar som kräver skönsmässiga

avvägningar och där rättsläget är oklart. (Se Andersson, Ansvarsproblem i skadeståndsrätten, 2013, s. 486.)

- 25 Evald Hellgren har anfört att han, med hänsyn till att det har varit fråga om återkallelse av ett gynnande förvaltningsbeslut som dessutom förenades med omedelbar verkställighet, har kunnat ställa höga krav på omsorg vid handläggningen av återkallelsefrågan. Han menar att mot den bakgrunden har utrymmet för fel i rättstillämpningen, som inte medför skadeståndsskyldighet för staten, varit mycket liten.
- 26 Av skadeståndsrättslig praxis följer att särskild omsorg bör krävas om ett avgörande har stor betydelse för den enskildes rättssäkerhet. Att beslutet i aktuellt fall avser en återkallelse av en tidigare beviljad förmån medför emellertid inte i sig att instansernas bedömningsutrymme har varit begränsat på ett sådant sätt som Evald Hellgren gör gällande. Här är det i stället av betydelse att instansernas bedömning av frågan om det funnits skäl att återkalla det tidigare beviljade typgodkännandet innefattade materiella avvägningar som skulle göras med tillämpning av en rättsprincip och med stöd av - i vart fall vad gäller ärenden där djurskyddsintressen gör sig starkt gällande - mycket begränsad praxis.
- 27 Det står klart i målet att det vid tiden för Naturvårdsverkets beslut och förvaltningsrättens dom fanns rättsliga förutsättningar för att återkalla ett gynnande förvaltningsbeslut med hänsyn till bl.a. tvingande säkerhetskäl. På motsvarande sätt fanns det rättsliga förutsättningar för att förena beslutet med föreskrift om omedelbar verkställighet. Att rättelse sker omedelbart är dessutom en förutsättning för att en återkallelse av ett gynnande förvaltningsbeslut ska få ske på grund av tvingande säkerhetskäl (se 37 § andra stycket 2 i nu gällande förvaltningslagen [2017:900] som är en kodifiering av denna princip).
- 28 Som tingsrätten funnit har såväl Naturvårdsverket som förvaltningsrätten lyft fram att frågeställningen rörde ett eventuellt återkallande av ett gynnande förvaltningsbeslut och att detta utgjorde en undantagssituation. Av Naturvårdsverkets beslutsmotivering och förvaltningsrättens domskäl framgår uttryckligen att bedömningen i återkallelseärendet varit inriktad på att värdera den befintliga utredningen utifrån kravet på tvingande säkerhetskäl.
- 29 Evald Hellgren har även gjort gällande att instanserna har brutit i formellt hänseende. Han har dock inte angett några omständigheter som skulle kunna utgöra en ansvarsgrundande avvikelse från någon konkret förfarandebestämmelse.
- 30 Mot denna bakgrund menar staten att tingsrätten - utifrån de förutsättningar som gäller vid bedömning av det allmännas ansvar vid myndighetsutövning - gjort en adekvat prövning av de omständigheter som Evald Hellgren åberopat till stöd för sin talan.

- 31 Sammanfattningsvis anser staten att tingsrättens slutsatser i målet är riktiga. Staten vidhåller således de omständigheter som staten anfört till stöd för sin talan i tingsrätten.

STATENS BEVISUPPGIFT

- 32 Staten åberopar för närvarande (med reservation för vad som angetts i p. 3 – 6 ovan) samma bevisning som åberopades vid tingsrätten (se tab 73 – 81).

På Justitiekanslerns vägnar

